Åbo Akademi

OPEN ACCESS

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Fridlyst från nyttotänk

Lassén-Seger, Maria

Published in:
Hufvudstadsbladet

Published: 15/04/2021

Document Version
Accepted author manuscript

Document License
Publisher rights policy

Link to publication

Please cite the original version:
Lassén-Seger, M. (2021). Fridlyst från nyttotänk: Recension av Malin Kivelä, Martin Glaz Serup, Linda Bondestam: *Om du möter en björn*. *Hufvudstadsbladet*, 20. https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe202201148359

General rights
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

Take down policy
If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

This document is downloaded from the Research Information Portal of ÅAU: 29. Nov. 2026

Fridlyst från nyttotänk
Malin Kivelä, Martin Glaz Serup, Linda Bondestam: *Om du möter en björn*. Förlaget, 2021.

Skogen är en laddad plats. Där möter mors lilla Olle björnen han bjuder på blåbär tills mamma sätter stopp för den potentiellt livsfarliga vänskapen. I den älskade barnsången krockar barnets blåögda oskuldsfullhet med förälderns beskyddarinstinkter. Malin Kivelä, Martin Glaz Serup och Linda Bondestam sätter nytt spinn på tematiken i bilderboken *Om du möter en björn* (2021) som på ett smart och roligt sätt kommenterar hur människor, djur och natur skildras i barnlitteratur.

Näsa mot nos med en björn
Människan och naturen, det civiliserade och det vilda är förtätat stoff som barnlitteraturen bearbetat sen sin begynnelse. Ofta på ett sätt som speglar samtiden, som i visan om Olle som genomsyras av romantikens syn på det goda, naturnära barnet. Även *Om du möter en björn* har tydliga samtidsavtryck. Figuren som här ger sig ut i naturen är tidsenligt genusneutral. Hen är inte heller snävt åldersbestämbar, vilket stärker bokens breda tilltal. Utrustad med välfylld ryggsäck, trendiga vandringskängor och korg för bär och kaffetermos går figuren på tur längs kartlagda vandringsleder. Men tryggheten är skenbar, för i vildmarken lurar det vilda bakom hörnet. Tänk om björnen kommer!?

Ett välbekant faktum värt att påminna om är att bilderboken låter läsare – av varierande ålder och tröskel för det skrämmande – möta farligheter i läshörnans trygga vrå. Rentav också skratta åt dem. Med stor uppfinningsrikedom går trion bakom *Om du möter en björn* in för det senare. Handfasta råd för vad som är värt att göra och inte göra om man råkar stå näsa mot nos med en björn skruvas till underfundigt när bild ställs mot text. I en blinkning till dagens subjektstärkande och peppande barnböcker får läsaren veta, inte bara vad björnen kan bättre än du-et boken riktar sig till, utan också vad du-et är bättre på än björnen, som att spela på pekplatta eller rita.

Nordiskt dreamteam
Bilderboksmediet är fantastiskt föränderligt. När läste du en bok gjord av tre upphovspersoner senast? Det är omöjligt – knappast heller relevant – att veta vem som gjort vad i denna legerade laginsats. Framför allt är *Om du möter en björn* resultatet av framgångsrikt nordiskt barnbokssamarbete. Danska Martin Glaz Serup och finlandssvenska Malin Kivelä och Linda Bondestam är helt enkelt ett dreamteam med viljan och förmågan att ta barnlitteraturen på största lekfulla allvar.

Bondestams björn är pillemarisk, gosig och skräckinjagande. Det sista särskilt på de tvärgående uppslag som följer på varandra där björnen blottar sylvassa klor och tänder samt sitt avgrundsröda gap. Scenerna har samma härliga ”tadaa”-effekt som när trollet gör entré i norska Bjørn Rørvik och Gry Moursunds komiska bilderboksfullträffar om Bockarna Bruse. Bondestam prövar nytt när hon frångår tydliga konturer kring sina karaktärer. Greppet passar utmärkt för berättelsen i fråga då det ger karaktärerna en mer rörlig och expressiv textur. Figurernas mimik sätts på pricken, skogens dunkel fångas i varmt blågröna färgsjok och bläddringen drivs stadigt framåt med hjälp av variationsrika perspektiv och kompositioner.

Ingen lektion i vildmarksvett
Kan då bilderboken lära ut sunt vildmarksvett? Tja, ett och annat vettigt tips förekommer ju. Men om inte förr, så vid uppslaget där du föreslås berätta en vits för björnen för att lugna läget blir det klart att det nog inte är poängen. För att inte tala om det avslutande uppslaget (ursäkta spoilern) där figuren gett upp och rusar iväg bort från skog och björn mot bilparkering och storstadssilhuett. Istället böljar texten fram i levande och trevande dialog med läsaren. Förmanar, upplyser, tar tillbaka tidigare uttalanden och beklagar att det mesta, trots allt, är osäkert: ”Vi skulle önska att det fanns

något uppmuntrade vi kunde säga dig. Alltså. Du är säkert bättre på att tugga tuggummi än björnen. Men det är nu inte helt säkert det heller. Kanske är björnen bättre på det också.” Kivelä, Glaz Serup och Bondestam ger sig hän åt att fantisera och fabulera, vrida på perspektiv och osäkra berättarrösten. Elegant lyckas de därmed fridlysa sin bilderbok från nyttotänkandets bojor.

Maria Lassén-Seger